

- Έζησε στην **Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου**, με τις **ιδιότυπες εμπειρίες** που πρόσφερε η ζωή της ελληνικής παροικίας και **μακριά από τη βαριά επίδραση** που ασκούσε στη λογοτεχνία της Αθήνας η ισχυρή φυσιογνωμία του **Κωστή Παλαμά**.
- Γνώστης της **Ελληνικής Ιστορίας και Φιλολογίας** - ιδιαίτερα των Ελληνιστικών χρόνων - καθώς και της **ευρωπαϊκής λογοτεχνίας**.
- Ποίηση ιδιότυπη και προδρομική** με νέους εκφραστικούς τρόπους.
- Έγραψε **ιστορικά, φιλοσοφικά και ερωτικά** ποιήματα.

Τα **ιστορικά** αναφέρονται
σε περιστατικά των
Ελληνιστικών, Ρωμαϊκών
και **Βυζαντινών** χρόνων.

Τα **ερωτικά** διακρίνονται
για τον ηδονισμό τους
συνυφασμένα με
αισθητισμό.

Τα **φιλοσοφικά** έχουν
διδακτικό τόνο.

Χαρακτηριστικά της ποίησής του

- Απογυμνωμένη από παραδοσιακά λυρικά σχήματα**, που συχνά αγγίζει την **πεζογραφία**.
- Η εκφραστικότητα** δίνεται με **παραστατικότητα, εξαιρετική γλωσσική ευστοχία, λεπτή ειρωνεία, υποβολή**.
- Εκλεπτυσμένη ευαισθησία** και **βαθιά αίσθηση του τραγικού** που χαρίζουν στην ποίησή του **βάθος και πολλαπλές διαστάσεις**.
- Κύρια πηγή της ποίησης του Καβάφη είναι **το ιστορικό παρελθόν** αφού αντλεί θέματα από όλες τις ιστορικές περιόδους αλλά κυρίως από τους **ελληνιστικούς** χρόνους, τους αιώνες δηλαδή που ακολούθησαν την κατάκτηση της Ανατολής από το Μέγα Αλέξανδρο. Ιστορικές του πηγές είναι ο Ηρόδοτος, ο Πλούταρχος, αλλά και αρκετοί χρονικογράφοι του Βυζαντίου.
- Διαχρονικότητα εννοιών και καταστάσεων**. Το **ιστορικό πρόσωπο ή γεγονός** στην ποίηση του Καβάφη χρησιμοποιείται ως **σύμβολο**. Το ιστορικό πρόσωπο λειτουργεί ως **προσωπείο** του ποιητή ενώ μέσα από την ιστορία ο Καβάφης προβάλλει όχι μόνο σύγχρονα με αυτόν ιστορικά γεγονότα αλλά καταστάσεις ιστορικές και χαρακτήρες με πολιτική συμπεριφορά που υπήρξε ίδια μέσα στους αιώνες. Είναι δηλαδή **σύμβολα διαχρονικά**.
- Διδακτισμός**. Συνήθως το διδακτικό στοιχείο στη λογοτεχνία θεωρείται μειονέκτημα αντίθετα στον Καβάφη ασκεί μια ακαταμάχητη γοητεία. Ο διδακτισμός εδώ λειτουργεί σαν άμεση και σαφής παραίνεση - συμβουλή – απέναντι σε ένα πρόσωπο στο οποίο ο ποιητής απευθύνεται, σε ένα **«εσύ»** και του υποδεικνύει μια στάση ζωής.
- Η ειρωνεία**. Ουσιαστικό στοιχείο στην ποίηση του Καβάφη. Μέσα από αυτήν υποβάλλει νοήματα και αισθήματα που δεν βρίσκονται στις λέξεις του και δημιουργεί αντιθέσεις καταστάσεων που, υποβάλλοντας ή αποκαλύπτοντας την αληθινή όψη των πραγμάτων, αποδεικνύουν ότι η ιδέα των ηρώων του για την πραγματικότητα είναι μια τραγική αυταπάτη.

Ο δραματικός χαρακτήρας. Στο έργο του Καβάφη υπάρχει το **θεατρικό στοιχείο** και η **έντονη δραματικότητα**. Διάσπαρτα είναι τα υλικά της θεατρικής δομής στο έργο του. Σκηνοθετεί, στήνει διακριτικά ένα σκηνικό όπου διαδραματίζεται ο ποιητικός μύθος. Η δραματικότητα είναι τόσο **εσωτερική** όσο και **εξωτερική**. Ιδιαίτερα η εσωτερική, ψυχολογική, λειτουργεί ως **σύγκρουση στα άδυτα της ψυχής** και **φωτίζει τις μυστικές πτυχές του εσωτερικού βίου** διαγράφοντας τον κλυδωνισμό και την ένταση των παθών.

Βασική άποψη της Καβαφικής φιλοσοφίας είναι η εγκάθειρξη, ο εγκλεισμός. Μέσα από αυτό τον εγκλεισμό ο άνθρωπος ψάχνει με αγωνία να βρει διέξοδο αλλά οι προσπάθειές του αποβαίνουν άκαρπες, είτε λόγω επέμβασης άλλων είτε λόγω προσωπικής ευθύνης και υπαιτιότητας, είτε λόγω αδυναμίας αλλαγής της τύχης και της μοίρας του.

Γλώσσα και τεχνική του Καβάφη. Ο Καβάφης **τονίζει ιδιαίτερα την τεχνική μορφή** των ποιημάτων του. Μέτρο ο **ιαμβικός στίχος**. Η **εύκολη** και εξεζητημένη **ομοιοκαταληξία** υποδηλώνει συχνά **συνειδητά ειρωνεία**. Ποίηση απογυμνωμένη από στολίδια, φτάνει τα όρια της ηθελμένης πεζολογίας. Διττές φράσεις [φράσεις με διπλή σημασία], αποσιώπηση, ακριβολογία, πυκνότητα λόγου, βαρύτητα στα ρήματα και όχι στα επίθετα. Γλώσσα ιδιόμορφη. Χρησιμοποιεί τύπους της δημοτικής με τύπους της καθαρεύουσας, αρχαϊκούς όρους με λέξεις και φράσεις της κοινής λαλιάς.

Βασικό στοιχείο που κυριαρχεί στην ποίηση του Καβάφη είναι βεβαίως η πόλη στην οποία ζει, η **Αλεξάνδρεια**.

«Είμαι Κωνσταντινουπολίτης την καταγωγήν, αλλά εγεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια - σ' ένα σπίτι της οδού Σερίφ- μικρός πολύ έφυγα, και αρκετό μέρος της παιδικής μου ηλικίας το πέρασα στην Αγγλία. Κατόπιν επισκέφθην την χώραν αυτήν μεγάλος, αλλά για μικρόν χρονικόν διάστημα. Διέμεινα και στη Γαλλία. Στην εφηβικήν μου ηλικίαν κατοίκησα υπέρ τα δύο έτη στην Κωνσταντινούπολι. Στην Ελλάδα είναι πολλά χρόνια που δεν επήγα.

Η τελευταία μου εργασία ήταν υπαλλήλου εις ένα κυβερνητικόν γραφείον εξαρτώμενον από το υπουργείον των Δημοσίων Έργων της Αιγύπτου. Ξέρω Αγγλικά, Γαλλικά και ολίγα Ιταλικά».

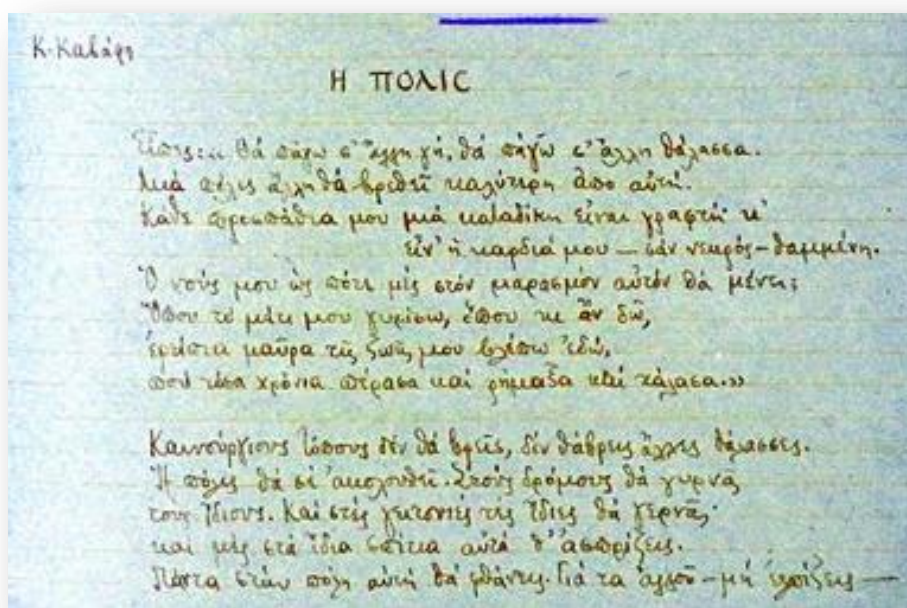
Αυτοβιογραφικό σημείωμα του Κ.Π. Καβάφη

Κ. Π. Καβάφης, Η Πόλις

Είπες· «Θα πάγω σ' άλλη γή, θα πάγω σ' άλλη θάλασσα,
Μια πόλις άλλη θα βρεθεί καλλίτερη από αυτή.
Κάθε προσπάθεια μου μια καταδίκη είναι γραφή·
κ' είν' η καρδιά μου -- σαν νεκρός -- θαμένη.
Ο νους μου ως πότε μες στον μαρασμό αυτόν θα μένει.
Όπου το μάτι μου γυρίσω, όπου κι αν δω
ερείπια μαύρα της ζωής μου βλέπω εδώ,
που τόσα χρόνια πέρασα και ρήμαξα και χάλασα».

Καινούριους τόπους δεν θα βρεις, δεν θάβρεις άλλες θάλασσες.
Η πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους θα γυρνάς
τους ίδιους. Και στες γειτονιές τες ίδιες θα γερνάς·
και μες στα ίδια σπίτια αυτά θ' ασπρίζεις.
Πάντα στην πόλι αυτή θα φθάνεις. Για τα αλλού -- μη ελπίζεις --
δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό.
Έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες εδώ
στην κώχη τούτη την μικρή, σ' όλην την γή την χάλασες.

Κωνσταντίνος Π. Καβάφης (1910)

Η Πόλις γράφτηκε το 1910, την ίδια χρονιά που γράφτηκαν τα «Τείχη», τα «Παράθυρα», η «Σατραπεία» και το «Περιμένοντας τους Βαρβάρους». Αυτά κυρίως τα ποιήματα συνθέτουν την τραγική μυθολογία του Καβάφη.

Ανάλυση του ποιήματος

Ο ποιητής σε έναν εσωτερικό μονόλογο / φανταστικό διάλογο μας εξομολογείται με σπαρακτική ειλικρίνεια το προσωπικό του δράμα. Εκφράζει την επιθυμία, τη λαχτάρα της φυγής, της αλλαγής, ενώ ταυτόχρονα αποκλείει κάθε ελπίδα αλλαγής της ζωής του. Αυτοέγκλειστος και παγιδευμένος μέσα στα τείχη της πόλης μελετά μια απόπειρα εξόδου αλλάζοντας πόλη, για να συμβουλέψει παρακάτω - με μια απάντηση καταπέλτη - τον εαυτό του για το μάταιο της προσπάθειας με τη δραματικότητα των τελευταίων στίχων, που δεν κλείνουν μόνο τη δική του περίπτωση αλλά γίνονται ένα διδάγμα καθολικό: ο άνθρωπος που ρήμαξε τη ζωή του σε έναν τόπο, μάταια θα αναζητήσει να την ξαναζητήσει καλύτερη, ηθικότερη. Η πόλη θα τον ακολουθήσει και θα τον περιμένει στους ίδιους δρόμους. Η προσωπική ευθύνη για την καταστροφή είναι μεγάλη.

Α' Στροφή [Στίχοι 1 - 8]

- * Ο πόθος της **άλλης γης**, της άλλης θάλασσας, της αλλαγής. Λαχτάρα για ένα ελπιδοφόρο και καλύτερο μέλλον [Θα πάγω σ' άλλη γή, θα πάγω σ' άλλη θάλασσα]. Η «άλλη γη» η «άλλη θάλασσα» και η «καλλίτερη πόλη» παραμένουν στοιχεία απροσδιόριστα.
- * **Αποφάσεις και σχέδια** του ήρωα να **αλλάξει τη ζωή του** [Μια πόλις άλλη θα βρεθεί καλλίτερη].
- * Νιώθει **εγκάθειρτος, φυλακισμένος** και αναζητεί την **ελπίδα για σωτηρία και λύτρωση** με την απόδραση για κάπου αλλού, μακριά από την τωρινή συνειδητοποίηση της αποτυχίας [καταδίκη, νεκρός, θαμένη, μαρασμό, ερείπια].
- * Με οδύνη όμως **ομολογεί την ενοχή του** ενώ μέσα του κυριαρχούν βασανιστικές τύψεις [πέρασα, ρήμαξα, χάλασα]
- * Ο ήρωας είναι ένα **βαθιά τραγικό πρόσωπο** αφού **τα πάντα γύρω του είναι αρνητικά**, απαισιόδοξα, ζοφερά και **δυσοίωνα** [καταδίκη γραφή, νεκρός, θαμένη, μαρασμό, ερείπια μαύρα].
- * Ο ήρωας αναζητεί και ποθεί την ελευθερία του γιατί έχει συνείδηση της «σκλαβιάς» του.

Β' Στροφή [Στίχοι 9 - 16]

- * Το «δεν» που επαναλαμβάνεται τέσσερις φορές αποδεικνύει την **απόλυτη διάψευση της ελπίδας**. Δεν υπάρχει λύση, δεν υπάρχει φυγή. Η **λύτρωση μέσω της φυγής δεν είναι εφικτή**.
- * **Πλήρες αδιέξοδο και τραγικότητα** του ανθρώπου γιατί ο ίδιος ο άνθρωπος ρήμαξε και χάλασε τη ζωή του [έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες].
- * Η **ψυχή του ήρωα έχει φθαρεί τόσο πολύ που παντού θα κουβαλά τα συντρίμια της ζωής του**. Όσο το πνεύμα και οι σκέψεις δεν αλλάζουν δεν υπάρχουν ελπίδες σωτηρίας. Όπου κι αν πάει **μέσα του θα κουβαλά την αποτυχία και τη φθαρμένη ψυχή του**. Είναι αυτός που είναι και κουβαλά το φορτίο του παντού, δεν μπορεί να ξεφύγει [στους δρόμους θα γυρνάς τους ίδιους, στες γειτονιές τες ίδιες, στα ίδια σπίτια]
- * Ο ήρωας τριγυρνά **παγιδευμένος στη νεκρόπολη της ψυχής του** σε τούτη την κώχη τη μικρή, τη ζωή του. Ο δρόμος είναι ερμητικά κλειστός [δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό...].
- * Μέχρι τώρα η **Πόλις** ήταν ένα στοιχείο συμβολικό. **Γίνεται όμως ξεκάθαρο ότι Πόλις και Ζωή ταυτίζονται** [έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες εδώ στην κώχη τούτη την μικρή, σ' όλην την γή την χάλασες].

Η εσωτερική πορεία του ποιήματος

- A** Κοινωνική απόρριψη ⇒ Ο ήρωας αντιλαμβάνεται ότι όλα γύρω του τον απορρίπτουν και ότι **κάθε του προσπάθεια για αλλαγή είναι μάταιη κι καταδικασμένη.**
- B** Απογοήτευση ⇒ Η κοινωνική απόρριψη που βιώνει τον **απογοητεύει τραγικά** και νιώθει την καρδιά του νεκρή και το μυαλό του μαραμένο.
- Γ** Αναγνώριση και παραδοχή προσωπικής ευθύνης ⇒ Αναγνωρίζει όμως ότι την **ευθύνη** για όλα αυτά την **έχει ο ίδιος** αφού με τις **επιλογές** που έχει κάνει **χάλασε και ρήμαξε τη ζωή του.**
- Δ** Αναζήτηση διεξόδου ⇒ Αναζητεί λοιπόν τη **σωτηρία**, τη διεξοδο και τη λύτρωση στη **φυγή**. Εύχεται και ελπίζει να βρει μια καλύτερη πόλη να ζήσει.
- E** Αδιέξοδο - Διάψευση ⇒ Διαπιστώνει όμως ότι αυτό είναι **αδύνατο** αφού αυτό που φταίει δεν είναι η Πόλις αλλά ο ίδιος. **Όπου κι αν πάει θα είναι ο ίδιος.**

Μορφή - Τεχνική

Διάλογος με φανταστικό ομιλητή. Ουσιαστικά, **εσωτερικός μονόλογος.** Η χρήση του εσωτερικού μονολόγου είναι συνηθισμένο στοιχείο της καβαφικής τεχνικής και **εντείνει τη δραματικότητα.**

Η Πόλις έχει τη μορφή διαλόγου εγκιβωτισμένου σε αφήγηση.

Διαλεκτικός ρεαλισμός

Το ποίημα κτίζεται στην εσωτερική πάλη του ποιητή με τον εαυτό του.

Αναζητεί λυτρωτική λύση με τη φυγή.

Γενική Άποψη - Ερμηνεία

Σε πρώτο επίπεδο Η Πόλις είναι η Αλεξάνδρεια, ο χώρος στον οποίο ζει ο ίδιος ο ποιητής - ήρωας. Ταυτόχρονα συμβολίζει το «εγώ» του ποιητή και τη στενή αλληλεξάρτησή του με το κοινωνικό του περιβάλλον αλλά και τον ασίγαστο μα ανεκπλήρωτο πόθο του για αλλαγή.

Το ποίημα δεν εκφράζει μόνο τον πόθο της φυγής και της αλλαγής αλλά **συμβολίζει, ευρύτερα, την ανθρώπινη ύπαρξη που είναι αδύνατο να παραβιάσει τα όριά της.** Στο συγκεκριμένο ποίημα, πέρα

από την πραγματική ενοχή, η αδυναμία του ανθρώπου να αντιδράσει πιθανό να οφείλεται στην ίδια την ψυχική του υπόσταση.

Ο **άνθρωπος** είναι **πολιορκημένος** και **δέσμιος** των παθών και αδυναμιών του μέσα σε ένα καταθλιπτικό **αδιέξοδο**.

Η Πόλις παίρνει μια **διάσταση εντελώς συμβολική**. Είναι οι **συνήθειες**, τα **πάθη** και οι **ιδέες** στις οποίες δοθήκαμε και από τις οποίες δεν μπορούμε να απαλλαγούμε. Είναι οι **αδυναμίες** μας που μας κρατούν **δέσμιους**, οι άπειρες **υποχωρήσεις** και **συμβιβασμοί** που **πνίγουν** την **ελευθερία** μας και μας κάνουν να ζούμε **φυλακισμένοι** σε μια φυλακή που φτιάξαμε μόνοι μας. **Η Πόλις είναι μέσα μας** την κουβαλάμε μαζί μας και αν αλλάξει το **απ' έξω**, το **από μέσα** μας μένει αναλλοίωτο. Η πόλη γίνεται σύμβολο της **ανίας** και της **πλήξης** μέσα στους **υλικούς** και **ψυχικούς** χώρους που θα θέλαμε να **εγκαταλείψουμε**, της **αγωνίας** και απόλυτης **αδυναμίας** για **φυγή**. Τόπος **παγίδευσης**, **αδιεξόδου**, **ματαιώσης**, **αποτυχίας**, **ήττας**, **φθοράς**, **μαρασμού**. Είναι ένας τόπος **απελπισίας** χωρίς δυνατότητα απόδρασης και διαφυγής. Είναι ο τόπος **αποτελμάτωσης** των **ονείρων**, των **ιδεών**, των **οραμάτων**, τα μαύρα **ερείπια**, ο τόπος **συντριβής** και **καταστροφής**. Γενικά η Πόλις **συμβολίζει την ίδια τη ζωή του ανθρώπου, τον εαυτό του, τον εσωτερικό του κόσμο με τα προβλήματα και τις αδυναμίες του**.

Για άλλη μια φορά ο Καβάφης χρησιμοποιεί την **τεχνική του διαχρονικού «Εσύ»** που του επιτρέπει το διάλογο με κάθε σχεδόν αναγνώστη [το «Εσύ» θα μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε].

Ο ήρωας είναι **βαθιά απογοητευμένος** και **πικραμένος** από την κοινωνική απόρριψη προς αυτόν αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα **την προσωπική του ευθύνη** [πέρασα, ρήμαξα, χάλασα]. Μετά από αυτοκριτική [εσωτερικός μονόλογος] όμως αντιλαμβάνεται και διαπιστώνει **το ανέφικτο της απόδρασης** και της λύτρωσης μέσω της φυγής και ατενίζει ρεαλιστικά πλέον την κατάσταση· **δεν υπάρχει ελπίδα σωτηρίας** [για τα αλλού μη ελπίζεις]

Το ποίημα **Η Πόλις είναι μια ψυχογραφία του απελπισμένου ατόμου** που βιώνει έντονα την **αποτυχία του ως τιμωρία καταδίκη και ήττα ζωής**. Με το ποίημα αυτό ο Καβάφης δεν θέλει να προβάλει απλά την εικόνα της προσωπικής του ανίας ή απελπισίας αλλά και την **τοπογραφία της ψυχής εκείνων που είναι δέσμιος της ίδιας τους της αποτυχίας και δεν μπορούν να ξεφύγουν**.

Κεντρική Ιδέα

Ο ανεκπλήρωτος πόθος να ξεφύγουμε από την παγίδα των εσωτερικών αδυναμιών μας, μας καθιστά τραγικά πρόσωπα.

Ποια από τα χαρακτηριστικά της Καβαφικής ποίησης διακρίνουμε στο ποίημα η Πόλις;

Δραματικότητα		■ Ο διάλογος εντός της ψυχής προσλαμβάνει ένα συνειδησιακό βάθος, που αποκαλύπτει τη σύγκρουση ανάμεσα στη λαχτάρα για απόδραση και στην αδυναμία αδιεξόδου ■ Το συγκλονιστικό συναίσθημα ενοχής και πλήρους απόγνωσης και μιας ανέφικτης ελπίδας ■ Χρήση β' προσώπου ■ Αντιθέσεις ■ Σκηνοθετικές πληροφορίες [θάλασσα, πόλις, κώχη, πλοίο...]
Τραγικότητα		■ Τραγική διάσταση του ήρωα όταν αντιλαμβάνεται την προσωπική του ευθύνη του αδιεξόδου
Σύμβολα		■ Η Πόλις
Ρεαλισμός		■ Ο άνθρωπος και οι αδυναμίες του
Τραγικότητα		■ Ο άνθρωπος που ενώ γνωρίζει πολύ καλά πως είναι αδύναμος να αλλάξει τη ζωή του εντούτοις αναζητεί με λαχτάρα τη διέξοδο από τα προβλήματά του. ■ Η τραγικότητα κορυφώνεται όταν συνειδητοποιεί εκ νέου ότι υπαίτιος της αποτυχίας του είναι μόνο ο ίδιος και ότι είναι μάταιη κάθε προσπάθεια διαφυγής. ■ Το ανεκπλήρωτο του πόθου της απόδρασης και της φυγής καθιστά τον καβαφικό ήρωα τραγικό πρόσωπο.
Πεζολογία, λιτότητα έκφρασης		

Πως καταφέρνει ο ήρωας να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του παρά τα αδιέξοδα και πως τον αντιμετωπίζει ο ποιητής;

Στο ποίημα ο ήρωας **απελπισμένος, κλεισμένος** στον εαυτό του συνειδητοποιεί το **αδιέξοδο** στο οποίο βρίσκεται. **Αντιλαμβάνεται** ότι τα προβλήματα, το ρήμαγμα της ζωής του έχουν να κάνουν μόνο με τον ίδιο. Αναγνωρίζει την **προσωπική του ευθύνη** και ότι δεν έχει πλέον δυνατότητα διαφυγής. Είναι ο **τραγικός ήρωας που πέφτει με αξιοπρέπεια** διασώζοντας τη δυνατότητα του ανθρώπου να αγωνίζεται. Ο ποιητής θέλει να μεταδώσει στους αναγνώστες ακριβώς το στοιχείο αυτό, δηλαδή ότι η **αξιοπρέπεια είναι η μόνη αρετή που διασώζει την ηθική υπόσταση του ανθρώπου**, ότι αυτή λειτουργεί σαν **προστατευτική ασπίδα** σφυρηλατημένη από τη γνώση και την πείρα της ζωής. Έτσι ο ποιητής **μπορεί να κρίνει τον ήρωά του αλλά δεν επιτρέπει την περιφρόνησή του**, γιατί αυτός μπορεί να απέτυχε να αλλάξει τη ζωή του (τραγικό πρόσωπο) αλλά ωστόσο **γενναία αναγνώρισε την ευθύνη του διατηρώντας την αξιοπρέπειά του**. Το ποίημα επομένως αποκτά **συμβολικές διαστάσεις** για τον κάθε επαρκή αναγνώστη και γίνεται **διδασκτικό** με την προβολή ενός **παραδείγματος** προς **αποφυγή** (εξαιτίας της αποτυχημένης του ζωής) και ενός **παραδείγματος** προς **μίμηση** (αξιοπρεπή στάση, αποδοχή προσωπικής ευθύνης).

- 1) Στο ποίημα έχουμε διάλογο με φανταστικό συνομιλητή, ουσιαστικά μονόλογο. Ο διάλογος με ομιλητή και ωτακουστή που σχολιάζει είναι συνηθισμένος τρόπος της καβαφικής ποίησης. Εξετάστε πώς και γιατί εξυπηρετεί η τεχνική αυτή το συγκεκριμένο ποίημα.
- 2) Η Πόλις είναι από μια άποψη η Αλεξάνδρεια. Όμως πέρα από αυτό είναι ένα σύμβολο. Τι θα μπορούσε να συμβολίζει, κατά τη γνώμη σας, η Πόλις;
- 3) Υπάρχει στο ποίημα προσωπική ευθύνη; Να επισημάνετε τους στίχους στους οποίους φαίνεται.
- 4) «Για τα αλλού - μη ελπίζεις – δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό». Εξετάστε και συζητήστε τους λόγους που οδήγησαν στην πιο πάνω κατάληξη.

